

**HISTORICKÝ ÚSTAV ČSA
VMA - VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHIV**

Řada C

MEZIMINISTERSKÝ ÚŘAD PRO VĚCI OBRANY STÁTU

M G O S

I n v e n t á ř

1 9 9 2

Úvod

Zvýšená pozornost otázkám obrany státu v době rostoucího ohrožení republiky fašistickým Německem se projevila vznikem nebo reorganizací důležitých zvláštních orgánů. Jedním z nich byl Generální sekretariát obrany státu (GSOS), přiřazený k hlavnímu štábu a přímo podřízený jeho náčelníkovi. GSOS byl zřízen 6. 10. 1933 jako orgán pro přípravu obrany státu v celém veřejném a hospodářském životě a jako pomocný orgán Nejvyšší rady obrany státu. Měl však svého předchůdce v Generálním sekretariátu meziministerského pracovního sboru pro věci národní rady. Tento orgán vznikl již v roce 1924 (viz výnos MNO, čj. 26531 pres. 50f z 15. 7. 1924), ale disponoval podstatně užší pravomocí. Generální sekretář byl zároveň zpravodajem Meziministerského pracovního sboru.

Usnesením vlády z 23. 4. 1926 byl z dosavadního Meziministerského pracovního sboru vytvořen Meziministerský sbor pro věci obrany státu (MSOS). MSOS působil při MNO jako orgán pro přípravu a organizaci všech potřeb vztahujících se k obraně státu. Jeho úkolem bylo umožnit a usměrnit spolupráci všech ministerstev na řešení otázek, které se týkaly obrany státu z hlediska jejich resortů. V čele MSOS stál předseda, jímž byl ministr národní obrany. K řádným členům patřili: náčelník hlavního štábu ze MNO, náčelník voj. kanceláře prezidenta republiky, zástupce prezidia ministerské rady a zástupci všech ostatních ministerstev. Jejich náhradníky byli jmenováni mobilizační referenti jednotlivých ministerstev. K přípravě jednání v plénu byly zřízeny následující komise: I. komise - právní, II. komise - pro zemědělské otázky a zásobování přednášty denní výživy,

III. komise - pro průmyslovou výrobu, IV. komise - dopravní, V. komise - pro pracovní síly, VI. komise - finanční, VII. komise - všeobecná a koordinační.

Výkonným orgánem MSOS byl generální sekretář (GSOS), který pod dozorem hlavního štábu připravoval a zpracovával projednávané otázky a obstarával agendu úřadu podle zvláštních směrnic. Veškerá korespondence mezi jednotlivými ministerstvy, týkající se MSOS, procházela generálním sekretariátem, byla považována za důvěrnou, popř. tajnou, označována červenou značkou MSOS a byla adresována a doručována přímo k rukám zástupce dotyčného ministerstva.

Uchované písemné materiály jsou podle původu zřetelně pozůstatkem činnosti II. sekce ministerstva zahraničních věcí, netvoří však samostatnou řadu čísel jednacích. Ke spisům se značkou MSOS jsou připojeny spisy bez této značky jako přiroze z doby, kdy probíhala jednání o zřízení této instituce. Spisový materiál je většinou rozdělen na spisy jednotlivých komisí, uspořádané podle ročníků (1926-1933), na skupinu spisů zápisů z plenérních schůzí MSOS, na skupinu dokumentů z období jednání o zřízení MSOS v roce 1925 a na skupinu "různá", obsahující spisy MZV, týkající se obrany státu od roku 1924 a zřízení Rady pro obranu státu.

Ve fondu se nacházejí pozvánky na různá jednání, různé návrhy a připomínky a především zápisy ze schůzí I.-IV. a VI. komise a z plenérních schůzí MSOS. V pozůstatosti I. komise převažuje projednávání osnovy zákona o obraně státu, II. komise základy plánu válečného hospodaření se zemědělskými produkty, III. komise záležitosti průmyslové výroby, IV. komise železniční investiční program, VI. komise věci finanční přípravy obrany státu. Materiály V. a VII. komise ve fondu nejsou.

Fond MSOS obsahuje historicky významné dokumenty nabízející všestranný pohled na hospodářskou situaci čs. státu.

stejně jako přehled o všeobecných opatřeních nejen ČSR, ale i ostatních evropských států pro případ války, z let 1927-1933.

Fond byl Vojenskému historickému archivu darován ministrem zahraničních věcí v roce 1965. Poněvadž MSOS byl úřadem při MNO a ve VHA se jeho písemnosti jinak nedochovaly, byl oprávněně zařazen do souboru ústředních vojenských úřadů z let 1918-1939. Písemnosti jsou uloženy ve 12 kartonech, původní registraturní pomůcky fond nemá, skartaci neprošel a ani v budoucnu se nepředpokládá.

S P I S Y

A. SPISY JEDNOTLIVÝCH KOMISÍ MSOS

1/ I. KOMISE - Právní - 1927

Inv.č.

Kart.

- 1 Projednávání osnovy zákona o obraně státu (vyjádření ministerstva školství a národní osvěty, posudky členů MSOS, francouzský a italský zákon o obraně státu, připomínky ministerstva pošt a telegrafů, materiály k osnově francouzského zákona o obraně státu, organizace obrany v USA, projednávání osnovy zákona v I. komisi MSOS a zápisy z jednání) 1
- 1928
- 2 Projednávání osnovy zákona o obraně státu (přehledy připomínek z jednotlivých ministerstev, novela zákona č. 300/1920 Sb. o mimořádných opatřeních, svolání I. komise a zápisy ze schůzí, materiály k osnově francouzského zákona o obraně státu, přehledné tabulky organizace obrany státu v cizích státech, úpravy v textu návrhu osnovy zákona, důvodové správy k částem osnovy zákona 2
- 1929 (do čj. 59 368)
- 3 Projednávání osnovy zákona o obraně státu (úpravy v textu návrhu osnovy zákona, zápisy ze schůzí I. komise, svolání schůzí I. komise) 3
- 1929 (od čj. 61 972)
- 4 Projednávání osnovy zákona o obraně státu (svolání schůzí I. komise a zápisy z těchto schůzí, úpravy v textu návrhu osnovy zákona, odpověď MNO na dotazy Evropského vyslance v ČSR ohledně organizace obrany státu v ČSR 4
- 1930
- 5 Projednávání osnovy zákona o obraně státu (svolání schůzí I. komise a zápisy z těchto schůzí, přehled příprav k obraně země v cizích státech, úpravy v textu návrhu osnovy zákona, opisy německých textů maďarských válečných zákonů z let 1912, 1914 a 1915, podrobný obsah zápisů z jednání I. komise o osnově zákona, osnova zákona o obraně státu s důvodovou správou 5

Inv.č. 1932 - 1934 Kart.

- 6 Svolání schůze I. komise a zápisy z ní, vládní návrh zákona o obraně státu; důvodová správa k nové zákonu o obraně státu 6

II. KOMISE - ZEMĚDĚLSKÉ OTÁZKY A ZÁSOBOVÁNÍ PŘEDMĚTY

ROVNÍ VÝŽIVY - 1927

6

- 7 Elaborát "Výživa národa za války" shrnující historické příklady řešení otázky hospodaření se zemědělskými produkty za války, elaborát "Výživa národa za války - část statistická", elaborát "Výživa národa za války - část organizační", svolání schůzí II. komise a zápisy z ní;

- 1928

- 8 Dobrodání subkomise pro otázky zahraniční (eviden- ce národohospodářských správ o cizích státech, pří- prava smluv pro dodávky ze zahraničí, uzavření transitačních smluv, uzavření smluv o spolupráci v oblasti válečného průmyslu se spřátelenými státy), svolání schůzí II. komise a zápisy z ní

- 1929

- 9 Svolání schůzí II. komise a zápisy z ní, plán vý- 7 živy za války - zásady pro válečné hospodaření a produkty šivošišné výroby, projednávání návrhu "Zásad pro hospodaření za války a produkty zeměděl- ské výroby", návrh "Zásad pro cenovou politiku za války" - projednávání

- 1930

- 10 Svolání schůzí II. komise a zápisy z ní, projednávání návrhu "Zásad pro cenovou politiku za války", plán výživy národa za války - ustanovení o zabezpečení zá- sob a sajištění výroby - projednávání

- 1931

- 11 Svolání schůzí II. komise a zápisy z ní, projedná- vání "Zásad pro sajištění výroby a sajištění zásob" zemědělských plodin

- 1932

Inv.č.

- 1932

Kart.

- 12 Svolání schůzí II. komise a zápisy z nich, "plán vlivy národa za války" - výkup zemědělských plodin - projednávání 8

- 1933

- 13 Svolání schůzí II. komise a zápisy z nich, "plán vlivy národa za války" - distribuční plán - projednávání

3/ III. KOMISE - VÝROBA PRŮMYSLOVÁ - 1926

- 14 Projednávání "Provádění zadržovacího řádu vzhledem k potřebám obrany státu", svolání schůzí III. komise a zápisy z nich 9

- 1927

- 15 Svolání schůzí III. komise a zápisy z nich, projednávání otázky "Zajišťování potřeb materiálů pro mobilizaci a válku", vedení evidence státních dodávek a prací dodaných z ciziny, národnostní poměry v čs. průmyslu, udělení čs. státního občanství 9

- 1928

- 16 Návrhy na úpravu národnostních poměrů v čs. průmyslu, nostrifikace studia čs. příslušníků na učilištích v cizině, využití uhlí a jeho produktů v dopravě, udělení čs. státního občanství, svolání schůzí III. komise a zápisy z nich

- 1929

- 17 Svolání schůzí III. komise a zápisy z nich, zákon o ochraně domácího trhu práce - cizinci (národnostní poměry v čs. průmyslu), Spojené závody na výrobu karbonů a elektřiny a.s. ve St. Benátkách - postoupení výrobního tajemství Hlišově továrně v Leningradě

Inv.č.

- 1930

Kart.

18 Svolání schůzí III. komise a zápisy z nich, 9
elaborát "Státní hospodaření průmyslovými
surovinami"

- 1931

19 Svolání schůzí III. komise a zápisy z nich, 10
"Seznam surovin (předmětů), který by za sta-
vu branné pohotovosti státu měly podléhati
státnímu hospodaření", "Zásady pro státní hog-
podaření průmyslovými surovinami za stavu bran-
né pohotovosti".

- 1932

20 Svolání schůzí III. komise a zápisy z nich,
"Podrobné zásady pro státní hospodaření prů-
myslovými surovinami za branné pohotovosti
státu" - projednávání

- 1933

21 Svolání schůzí III. komise a zápisy z nich,
projednávání "Podrobných zásad pro státní
hospodaření průmyslovými surovinami za branné
pohotovosti státu"

4/ IV. KOMISE - DOPLAVKŮ - 1927, 1929

22 Svolání schůzí IV. komise a zápisy z nich

5/ VI. KOMISE - FINANČNÍ - 1927, 1929

23 Projednávání otázky "finanční vlivy na pohoto-
vosti", svolání schůzí VI. komise a zápisy
z nich

B. ZÁPISY Z PLENÁRNÍCH SCHŮZÍ MSOS 1926 - 1933

Inv.č.

Kart.

- 24 Svolání plenárních schůzí MSOS a zápisy z nich, projednávání návrhu osnovy zákona o obraně státu, projednávání jednotlivých částí zákona o obraně státu 11

C. SPISY A JEDNÁNÍ O ZŘÍZENÍ MSOS

- 25 Zřízení MSOS, přehledná tabulky organizací pro přípravu obrany státu v cizích státech, resoluce Voj. technického ústavu o využití uhlí a jeho produktů v žs. dopravě, spisevní úřady technických státní při žs. zástupitelských úřadech, jednací řád MSOS - projednávání 12

D. RŮZNÉ

- 26 Návrh gen. Klecandy na organizaci propagandy v případě válečného napětí, přehled prací Mezinárodního sboru za dobu 3.11. 1923 - 10.12. 1924, směrnice o provádění zadávacího řádu (vlád. nař. č. 567/1920 Sb.), stanovisko vojenské správy k finanční tísni "dynalkolové akce", obrana proti leteckým útokům - odpověď MSO na dotaz švédského vyslance v ČSR, mobilizační přípravy civilních ministerstev - opisy mobilizačních plánů, vyloučení firmy "Siemens a spol., a.s. v Praze" ze státních dodávek 12
- 27 Jmenování zástupce ministerstva zahr. věcí v MSOS, odměny členům MSOS za účast na schůzích v r. 1926, změna zástupce ministerstva zahr. věcí v MSOS, změna náhradníka z ministerstva zahr. věcí v MSOS, změna náhradníka z ministerstva obchodu v MSOS, změna zástupce ministerstva pro zásobování lidu v MSOS, změna náhradníka z ministerstva pošt a telegrafů v MSOS, změna zástupce ministerstva zemědělství v MSOS, změna v zastoupení VKPR v MSOS, změna osoby generálního sekretáře MSOS, změna zástupce ministerstva spravedlnosti v MSOS, změna náhradníka z ministerstva veřej. zdravotnictví a těl. výchovy v MSOS, změna náhradníka z VKPR v MSOS, změna zástupce ministerstva financí v MSOS, změna zástupce předsednictva ministerské rady v MSOS, změna zástupce ministerstva vnitra v MSOS, změna zástupce ministerstva pošt a telegrafů v MSOS, zasedání členů MSOS, změna náhradníka z ministerstva školství v MSOS

Inv.č.

Kart.

28 Návrh vládního usnesení o zřízení Rady pro ob- 12
ranu státu, o jejím statutu a jednání Rádu,
přípomínky z ministerstev a jiných státních orgánů,
Nejvyšší rada obrany státu - jmenování členů,
statut, jednání Rád

29 Vrácení služebních pomůcek MNO, přehled termi-
novaných prací vyplývajících z usnesení MNO,
směrnice pro pasivní obranu proti letadlům,
údaje o civilním provozu motorových vozidel
ve válce

Počet svídků, jmenování

Místa uložení

Starší číslo

Fond uspořádání

Inventář sestavy

Stran

Stejnopisná požitá

Počet exemplářů

Vazba provedlá

Inventář sestavy

Výňatek čísel

Vojenský historický archiv

Název fondu	Meziministereský sbor pro věci obrany státu
Značka fondu	MS08
Časový rozsah	1923 - 1934
Počet inv. jednotek	29
Počet evid. jednotek	12 kart.
Místo uložení	VMA, Invalidovna
Stav ke dni	1. 4. 1992
Fond uspořádal	Václav Sluka
Inventář sestavil	Václav Sluka
Stran	6
Strojopis pořídila	Blanka Sluková
Počet exemplářů	5
Vazbu provedl	Miloslav Šenfluk
Inventář schválil	Ivan Šťoviček, CSc.
Výtisk čís.	5